

יב. רבינו הקפיד לאכול רק דג הנקרא קאר"פ^(י), שדג הזה היה ניתן להשיג בכל השנים בעודו חי, ואף לאחר שחידשו בשנים האחרונות להשיג דגים אחרים כשהם חיים, לא רצה לשנות ממנהג אבותיו^(ז), כמו שהקפידו בכל המאכלים שלא לאכול רק מה שראו אצל האבות^(יא).

יג. בעריכת השולחן בחג הפסח ישבו אנשים חשובים מבני משפחתו שהיו גם נכדי קאסוב, ובבית אבותם לא אכלו דגים בפסח, ובעת חלוקת השירים מן הדגים דילג רבינו עליהם ולא נתן להם שירים, באמרו שמנהג אבותם שלא לאכול דגים בפסח, וחל עליהם חובת אל תמוש תורת אמן.

יד. בשנים קדמוניות היו רבותינו הקדושים שותים בפסח יין שרף שנעשה מפלוימע"ן בהשגחה מיוחדת לפסח^(יב), אך במשך השנים חדלו מלשתות יי"ש בפסח, ואחר אכילת הדגים שתו מעט יין^(יג).

דמותה לתמר

שלא נכשל ח"ו במשהו חמץ, והנה האדם צריך לשמור עצמו בכל היכולת, אבל העיקר צריך לידע שהכל תלוי בסייעתא דשמיא שישמור אותנו שלא נכשל ח"ו, והנה אותם המאכלים שהיו בימי אבותינו ורבותינו הקדושים, וכבר התפללו הם עליהם, נוכל לסמוך על זה, אבל אותם המאכלים שלא היו בימי אבותינו ורבותינו והם לא התפללו עליהם, אין לנו סייעתא דשמיא על כך, ולבסוף נתוודע שלצורך גידול אותו הירק שפכו עליו יי"ש, ויהי לפלא.

[יב] בשו"ת מאור יהושע להרה"ק מנאסאד (סימן י"ב) במכתב לחותנו האב"ד אינטערדאם, וזה לשונו, נדרשתי מכ"ק אדמו"ר הגה"ק דפ"ק [הייטב לב] שליט"א לשאול את פי מו"ח נ"י אודות חביות יי"ש שהביא לו ר' צבי געווירץ נ"י לדורון, והנה אדמו"ר הקדוש שליט"א אינו שותה ממה שמביאים לו ממקום אחר, רק

מסיגעט ז"ל דגים על חג הפסח, ואמר אז אא"ז הנה אין לנו דגים על החג, והלא עיקר הענין מדגים הוא הי"ג מכילין דרחמי, והרמז לזה כי דג"ם ראשי תיבות י"ג מ'כילין ד'רחמי, ועתה נכוין כשנאמר מגיד כוונת הדגים, כי מגיד הוא גם כן ראשי תיבות כנ"ל.

[י] ואמר שהמנהג היה לאכול דגים כאלו שהם חיים עד שמגיעים אלינו בבית, לאפוקי ממה שחידשו בשנים האחרונות להביא דגים ממין סעלמא"ן, שרק הרב המכשיר רואה את הדגים כשהם חיים.

[יא] וסיפר מעשה בהרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע שאיש אחד הביא לו ירק חדש (איגערקע) לצורך כרפס, והאיש חשב שזה יהיה חשיבות אצל הרה"ק מבעלזא, אבל הרה"ק מהרי"ד לא רצה לקבל הירק ההוא, ואמר הנה כל המאכלים של פסח צריכים שמירה מעולה

אע"פ בתמר

(י) והוא מוזכר בפרי מגדים (סימן תמ"ז סוס"ק מ"ו) דגים חיים שקורין קארפען, עיי"ש.

פו. בענין שתיית קאו"ע, כתב בספר חלקנו בתורתך להגאון רבי צבי הירש פרידמאן ז"ל מסאבראניץ (ח"ב סימן ס"ו) בשנת תרנ"ט זכיתי להיות סמוך על שלחן מורי זללה"ה בעל קדושת יו"ט על חג הפסח, וקנו קאפע עם הקליפה שלהם בקליפתן, ואנחנו הבחורים עסקנו לברר האוכל מתוך הפסולת לשתות הקאפע, עכ"ל. ונהגו בבית רבינו שהביאו הקאפע לביתו ובישלו וסיננו אותו קודם הפסח, ושתו ממנו בפסח^(יא), וכן הטיי בשלו וסננו קודם הפסח.

פו. חלב הכינו בביתו קודם הפסח, ובראשית השנים שלח אל מקום החליבה, והביאו לביתו כד של חלב שנחלב קודם הפסח, וממנה הסתפקו במשך כל ימי החג^(יב).

דמותה לתמר

הגה"ק שליט"א, עכ"ד. וכן מצאנו במכתב עת קול מחזיקי הדת (א' טבת תרע"ב) מודעה שמפרסם "שלוואויץ של פסח שמירה משעת לקיטת השזיפים בכלים מנוקים וחדשים, והוא עולה על שלחן מלכים בחג המצות אצל אדמו"ר הגה"ק אבדק"ק סיגעט [העצי חיים] שליט"א ושאר צדיקי ארצינו שליט"א".

[יג] כי במשך השנים נתרבו החששות בעשיית היי"ש, ומצאנו בשו"ת זכרון יהודה (או"ח

אם היה נודע לו ממו"ח נ"י שיוכל לשתות ממנו אזי ישתה ממנו, אבל זולת זה לבו נוקפו, וסיפר לי שהרבה מכשולות יש בעו"ה בזמן הזה, שקרה פה מעשה בגלילות הללו שטחו היורה שמבשלין בה היי"ש בבצק, גם הביאו הפלאמין בשקים של קמח, והנה אם מו"ח נ"י יודע השגחתו בכלים חדשים ושהשגיח היטב על צד היותר טוב שלא יהיה שום משהו ושימצא דשימצא מחומצא ובר חומצא ח"ו, אזי יעלה על שלחן המלך אדמו"ר

אע"ה בתמר

(יא) בקונטרס תהלה למשה, כתב על מרן הישמח משה, כל חומרא שנאמרה באיזה ספר נהג בעצמו בחג הפסח, ולא שתה קאפע בפסח לאשר כי בספר חק יוסף (סימן תנ"ג סק"ג) נאמר כי הוא קטניות, אם כי שחק מזה, עם כל זה הוא בעצמו נהג גם חומרא זאת. וכן בייטב פנים לשבת הגדול (דיני בדיקה אות י"ז) כתב הקאווע הצומח בגערטנער, היא קטניות, ואסור לשתות בפסח כיון שגדל בשרביטין דמי לחרדל, עיי"ש.

אמנם ראה נא דברי החיד"א בשו"ת טוב עין (סימן ט') מה שהיה הגאון מהר"ר אברהם ברודא מחמיר גם בקאפ"י שהחשיבו קטניות, לדבר זה יסלח האדון, כי הוא פרי עץ ואילן אשר בהינדיא ובמירק"א, וזה שנים ראיתי האילן באמשטרדם בחצר גנת ביתן, וכן היה בפז"א, ואין להחמיר בקאפ"י, ונראה ודאי דלא נעלם מעיני הגאון כי הוא פרי העץ, רק משום שאינו בנמצא ודלת העם לא ידעו ולא יבינו שהוא פרי עץ ויבואו להקל בקטניות ממש ולפרוץ גדר שגדרו הראשונים לכן היה מחמיר אף בקאפ"י, ומכל מקום אם חרכו הקאפ"י קודם פסח יש להקל אפילו באשכנז, עכ"ל. ועיין בארוכה בשערי תשובה (סימן תנ"ג סק"א).

(יב) ידוע במה שהאריכו הפוסקים בענין חלב שנחלב מפרות שאוכלים חמץ בפסח (עיין פמ"ג סוף

יז. בבית רבינו לא השתמשו בפסח בשום סוג של שמן אלא בשומן עוף (שמאל"ץ) מהותך כמנהג אבותיו הקדושים^(יג), ולא השתמשו בשמן זית אף להדלקת הנרות^(יד).

דמותה לתמר

סימן קצ"ד) תשובה למרן העצי חיים בשנת תרע"ד, וכתב שם, אודות השפיריטום של פסח, מה נעשה ביום שידובר בו בסביבותינו ואמר לי שבא היום מכתב מסיגעט, ופתחתיו וראיתי שכוונתי לדעתו הרמה, כי בא עת לעשות דבר בענין הזה, וההד"ג נ"י שפיר חזי ללמוד איסור על שפיריטום החדש הנעשה בשמירה מחימוץ, משום

גזירה דאתי לאחלופי באשר שפיריטום שכולו חמץ וכו', עיי"ש שהאריך. ומספר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ששמע מתלמיד הגאון מהרש"ג מסעמיהאלי ז"ל, שהמהרש"ג נתן פעם אחת הכשר על יי"ש לפסח, ונסע מרן העצי חיים לעירו לבקש ממנו שיסור השגחתו, ואמר המהרש"ג הגם שאני צודק אבל מפני כבודו הרמה אמלא בקשתו.

אע"ה בתמר

סימן תמ"ח), אך במה שמכנים החלב קודם הפסח ניצולים מכל חשש, וכן נהג רבינו הדברי יואל שהכינו החלב קודם הפסח. ובאותן השנים שהביא כד של חלב, מן הסתם היה בלתי פעסטערייז"ד משום החששות שהיו בו בשעתו.

(יג) איתא במגן אברהם (סימן תנ"ג סק"ב) ומשמע ממהרי"ל דמותר לאכול שמן זית. וכתב על זה בדגול מרכבה, אין זה מבואר במהרי"ל, ואולי כיון שהחמיר מהרי"ל כל כך בשאר שמנים, מחמיר בשמן זית עכ"פ לאכלו, דלמא אתי לאחלופי, אכן לדעת הדרכי משה ודאי שאין לגזור שמן זית אטו שאר שמנים, ואף על פי כן לא ראיתי מנהג שיאכלו שמן זית בפסח, עיי"ש שהאריך עוד בדבר.

ובבית סיגעט החמירו בזה מאד, ראה בשו"ת בית שערים (או"ח סימן רט"ו) נעתק מכתב מרן הקדוש בעל ייטב לב זללה"ה, וזה לשון קדשו: החיים והשלום לכבוד אהובי ידי"נ הרב הגאון הגדול בענקים, חריף ובקי, חכו ממתקים, החסיד המפו' מו"ה עמרם בלוהם נ"י אב"ד חוסט. מכתבו היקר הגיעני וכו', וע"ד אם לעשות שמן לפסח מגרעיני פרחים, בעיקר הדבר הדין עמו כי אינם מין קטניות כלל, אבל בכ"ז אין דעתי נוחה להתיר, פן יאמרו ב"ד שרי משחא, ויאכלו כל השמנים שמן זית ושמן העשוי מקטניות, וזה אסור באכילה, ויש לחוש דאתי לאחלופי, עי' רמ"א ודגול מרכבה, לכן חלילה מעשות חדשות בארץ. דברי אוהבו ידידו הדוש"ת וטובתו בלב ונפש חפצה. יקותיאל יודא טייטלבוים.

ובקובץ לקט ששנה (שנה ד' קובץ ד' סימן ס"ג) נדפס מכתב מהגה"צ רבי נפתלי טייטלבוים אב"ד נירבאטור, וזה לשונו, זה כמה שנים אשר בא לפני בעל רחיים מישוב אחד בגליל שלי, והראה לי בעשטעלינג מסוחר אחד מעיר סיגעט אשר ביקש מאתו שמן זה [של פרחים] נעשה לצורך חג הפסח, ונבהלתי כי דמיתי כי אלו התירו הפרושין את הדבר בעיר סיגעט, כי כ"ק דודי הגה"ק [הקדושת יו"ט] זצ"ל היה עודו בחיים חיותו, וכתבתי לו תומ"י ושאלתיו על הדבר, והשיבו לי בחתימת ידו כי כבר ישבו בית דינו על מדוכה זה ואסרו אותו לצורך חג הפסח.

(יד) חומרא זו מקורה טהור במגן אברהם (סימן תנ"ג סק"ב) שיש מקום לחשוש שמא יטוף מעט שמן מן הפמוטות לתוך התבשיל, עיי"ש.